

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

**MOBİLYA VE İÇ MEKÂN TASARIMI
ALANI**

**TABİİ ŞEKİL OYMA
215ESB099**

Ankara, 2011

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. İNSAN FİGÜRÜ OYMA YAPIMI	3
1.1. Oran ve Orantı.....	3
1.1.1. Tanımı.....	3
1.1.2. Önemi	3
1.2. İnsan Figürü Çizme.....	11
1.2. Oyma Yapımı.....	11
UYGULAMA FAALİYETİ	14
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	17
ÖĞRENME FAALİYETİ- 2	18
2. HAYVAN FİGÜRÜ OYMA YAPIMI	18
2.1. Hayvan Figürü Çizme	18
2.2. Oyma Yapımı.....	18
UYGULAMA FAALİYETİ	21
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	27
ÖĞRENME FAALİYETİ- 3	28
3. BİTKİ FİGÜRÜ OYMA YAPIMI.....	28
3.1. Bitki Figürü Çizme.....	28
3.2. Oyma Yapımı.....	29
UYGULAMA FAALİYETİ	32
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	37
ÖĞRENME FAALİYETİ- 4	38
4. META FİGÜRÜ OYMA YAPIMI	38
4.1. Meta Figürü Çizme	38
4.2. Oyma Yapımı.....	39
UYGULAMA FAALİYETİ	42
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	48
MODÜL DEĞERLENDİRME	49
CEVAP ANAHTARI.....	50
KAYNAKÇA.....	51

AÇIKLAMALAR

MODÜLÜN KODU	215ESB099
ALAN	Mobilya ve İç Mekân Tasarımı
DAL / MESLEK	Mobilya Süsleme Sanatları
MODÜLÜN ADI	Tabii Şekil Oyma
MODÜLÜN TANIMI	Ahşap üzerine insan, hayvan, nebat ve meta figürü oyma tekniklerinin uygulamayla anlatıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32(+40/32)
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Tabii şekil oyması yapmak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Gerekli ortam sağlandığında düzgün, ölçüsünde, tekniğine uygun olarak istenilen standartlarda tabii şekil oyma yapabileceksiniz. Amaçlar 1. Düzgün, ölçüsünde, kurallara uygun bir şekilde insan figürü oyma işlemi yapabileceksiniz.2. Düzgün, ölçüsünde, kurallara uygun bir şekilde hayvan figürü oyma işlemi yapabileceksiniz.3. Düzgün, ölçüsünde, kurallara uygun bir şekilde nebat figürü oyma işlemi yapabileceksiniz.4. Düzgün, ölçüsünde, kurallara uygun bir şekilde meta figürü oyma işlemi yapabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Uygun aydınlık atölye ortamı ve oyma makineleri ile oyma kalemleri Donanım: Çalışır durumdaki oyma makineleri, genel makineler, el aletleri, ahşap gereçler, oyma kalemleri ve bıçakları, çizim araç ve gereçleri ile perdah aletleri ve zımpara
ÖLÇMEVE DEĞERLENDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen modül sonunda ölçme aracı (çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma, eşleştirme vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek sizi değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Günümüzde herhangi bir mesleği öğrenmek, uygulamalı bilimsel eğitimden geçmeyi zorunlu hâle getirmektedir. Artık hiçbir meslek ilk öğrenildiği şekilde kalmamakta, sürekli alanında yenilenmeyi gerektirmektedir.

Bu alanın sağladığı istihdam imkânları, potansiyel olarak sahip olduğu katma değer yaratma gücüyle ülkemizin önemli faaliyet sektörlerinden birisidir.

Ahşap teknolojisinin gelişmiş olduğu ülkemizde gerek yurt içi gerekse yurt dışı giderek artan ihtiyaçları karşılamada ahşap süslemeciliği önemli katkılar sağlamaktadır.

Tabii şekil oyma ahşap süsleme dalının vazgeçilemez bir parçasıdır. Özellikle el becerisinin sanatla bütünleştiği ender uygulama alanlarından birisidir. Her türlü insan, hayvan, bitki ve meta figürlerinin sınırsız bir şekilde şekillendirilebileceği bu modül ile dilediğiniz figürleri yapabileceksiniz. Ancak tabii şekil oyma bilgi ve becerinin yanında bir yetenek işi olduğu da unutulmamalıdır. Herkes tabii şekil yapabilir ancak mükemmel tabii şekil oymayı özel yetenekli kişiler yapabilir.

Tabii şekil oyma yapımı esnasında figürlerin, hangi malzemelerden yapıldığını, üretim basamaklarını ve oran, orantıyı öğrenerek uygulamasını yapabileceksiniz.

Modülü tamamladığınızda ülkemizin ve sanayimizin nitelikli insan gücü ihtiyacını bir birey olarak karşılamanızın yanında ülkenize, çevrenize, ailenize ve kendinize faydalı olma mutluluğunu ve sevincini yaşayacaksınız.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 1

AMAÇ

Düzgün, ölçüsünde, kurallara uygun bir şekilde insan figürü oyma işlemini yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Tabii şekil oyma yapan işletmelerde insan figürü oyma tekniklerini inceleyiniz.
- Tabii şekil oyma yapan kişi ve firmalardan katalog temin ederek inceleyiniz.
- İnternet ortamında tabii şekil oyma hakkında bilgi edininiz.

1. İNSAN FİGÜRÜ OYMA YAPIMI

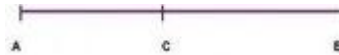
1.1. Oran ve Orantı

1.1.1. Tanımı

Altın oran, doğada sayısız canlı ve cansız şekilde ve yapısında bulunan orandır. Bir dikdörtgenin boyunun enine olan "en estetik" oranı diye de tanımlandığı olmuştur. En az iki oranın eşitliğine orantı denir.

1.1.2. Önemi

Eski Mısırlılar ve Yunanlılar tarafından keşfedilmiş, mimaride ve sanatta kullanılmıştır. Göze çok hoş gelen bir orandır.

Şekil 1.1: Altın oran

Altın oran, $CB / AC = AB / CB = 1.618$; bu oranın değeri her ölçü için 1.618'dir.

Bir doğru parçasının (AB) altın orana uygun biçimde iki parçaya bölünmesi gerektiğinde, bu doğru öyle bir noktadan (C) bölünmelidir ki küçük parçanın (AC) büyük parçaya (CB) oranı, büyük parçanın (CB) bütün doğruya (AB) oranına eşit olsun.

Altın oran, pi (π) gibi irrasyonel bir sayıdır ve ondalık sistemde yazılışı 1.618033988749894...tür (noktadan sonraki ilk 15 basamak). Bu oranın kısaca gösterimi: $[1 + \sqrt{5}]/2$ olur. $\sqrt{5}$, beşin karekökünü göstermektedir.

Altın oranın ifade edilmesi için kullanılan sembol, PHI yani Φ 'dir.

➤ **Tarihçe**

Altın oran, matematikte ve fiziksel evrende ezelden beri var olmasına rağmen, insanlar tarafından ne zaman keşfedildiğine ve kullanılmaya başlandığına dair kesin bir bilgi mevcut değildir. Tarih boyunca birçok defa yeniden keşfedilmiş olma olasılığı kuvvetlidir.

Euclid (MÖ 365 – MÖ 300), "Elementler" adlı tezinde, bir doğruyu 0.6180399... noktasından bölmekten bahsetmiş ve bunu, bir doğruyu ekstrem ve önemli oranda bölmek diye adlandırmıştır. Mısırlılar Keops Piramidi'nin tasarımında hem pi hem de phi oranını kullanmışlardır. Yunanlılar, Parthenon'un tüm tasarımını altın orana dayandırmışlardır. Bu oran, ünlü Yunanlı heykeltıraş Phidias tarafından da kullanılmıştır. Leonardo Fibonacci adındaki İtalyan matematikçi, adıyla anılan nümerik serinin olağanüstü özelliklerini keşfetmiştir fakat bunun altın oran ile ilişkisini kavrayıp kavramadığı bilinmemektedir.

Leonardo da Vinci, 1509'da Luca Pacioli'nin yayımladığı İlahi Oran adlı bir çalışmasına resimler vermiştir. Bu kitapta Leonardo da Vinci tarafından yapılmış Five Platonic Solids (Beş Platonik Cisim) adlı resimler bulunmaktadır. Bunlar bir küp, bir Tetrahedron, bir Dodekahedron, bir Oktahedron ve bir İkosahedronun resimleridir. Altın oranın Latince karşılığını ilk kullanan muhtemelen Leonardo da Vinci'dir. Rönesans sanatçıları altın oranı tablolarında ve heykellerinde denge ve güzelliği elde etmek amacıyla sıklıkla kullanmışlardır. Örneğin, Leonardo da Vinci, Son Yemek adlı tablosunda, İsa'nın ve havarilerin oturduğu masanın boyutlarından, arkadaki duvar ve pencerelere kadar altın oranı uygulamıştır.

Güneş etrafındaki gezegenlerin yörüngelerinin eliptik yapısını keşfeden Johannes Kepler (1571-1630), altın oranı şu şekilde belirtmiştir: "Geometrinin iki büyük hazinesi vardır; biri Pythagoras'ın teoremi, diğeri, bir doğrunun altın orana göre bölünmesidir." Altın oran, bir sayının insanlık, bilim ve sanat tarihinde oynadığı inanılmaz bir roldür. Phi, evren ve yaşamı anlama konusunda bizlere yeni kapılar açmaya devam etmektedir. 1970'lerde Roger Penrose, o güne kadar imkânsız olduğu düşünülen, "yüzeylerin beşli simetri ile katlanması"nı altın oran sayesinde bulmuştur.

Bu oranın altın oran diye adlandırılması, daha derin güzellik anlayışlarına yeni kapılar açtığından dolayı belki doğru bir karar olmuştur.

➤ **Fibonacci Sayıları ve Altın Oran**

Fibonacci sayıları (1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144, 233, 377, 610, 987, 1597, 2584, 4181, 6765... şeklinde devam eder.) ile altın oran arasında ilginç bir ilişki vardır. Dizideki ardışık iki sayının oranı, sayılar büyüdükçe altın orana yaklaşır.

Bu sayılardan büyük olanı küçük olanına bölündüğünde 1,618 sayısı çıkar. Buradan anlaşılan herhangi bir cismin kısa kenarı 1,618 ile çarpılırsa cismin uzun kenarının en uygun ölçüsü bulunur.

Fibonacci ardışıkları, altın oran ilişkisi yorumlamasıdır. Birçok bitki filizlendiğinde, önce bir adet yaprak verir. Bir süre sonra bir yaprak daha açar, sonra iki tane daha. Sonra üç, beş, sekiz, on üç, yirmi bir, otuz dört, vs. Pek çok bitki büyüme prensibi olarak kendisine Fibonacci ardışığını seçmiştir.

Yine birçok bitki, dallanma sırasında Fibonacci sayılarını izler:

Bir bitki dikkatle incelenirse fark edilir ki hiçbir yaprak alttakini kapatmayacak şekilde dizilmiştir. Bu da demektir ki her bir yaprak güneş ışığını eşit bir şekilde paylaşıyor ve yağmur damlaları bitkinin her bir yaprağına değebiliyor.

Bir bitkinin sapındaki yapraklarında, bir ağacın dallarının üzerinde hemen her zaman Fibonacci sayıları bulunur. Eğer yapraklardan biri başlangıç noktası olarak alınırsa ve bundan başlayarak aşağıya ya da yukarıya doğru, başlangıç noktasının tam üstünde veya altında bir yaprak buluncaya kadar yapraklar sayılırsa bulunan yaprak sayısı farklı bitkiler için değişik olacaktır ama her zaman bir Fibonacci sayısıdır.

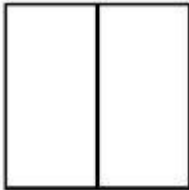
➤ **Altın oranın elde edilmesi**

Altın oranı anlatmanın en iyi yollarından biri işe bir kare ile başlamaktır.

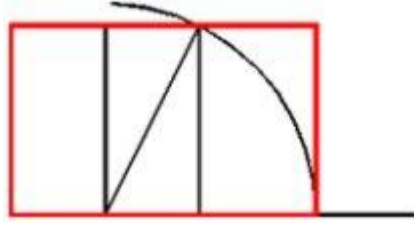
Şekil 1.2: Altın oran elde edilmesi

Bir kare tam ortasından iki eşit dikdörtgen oluşturacak şekilde bölünsün.

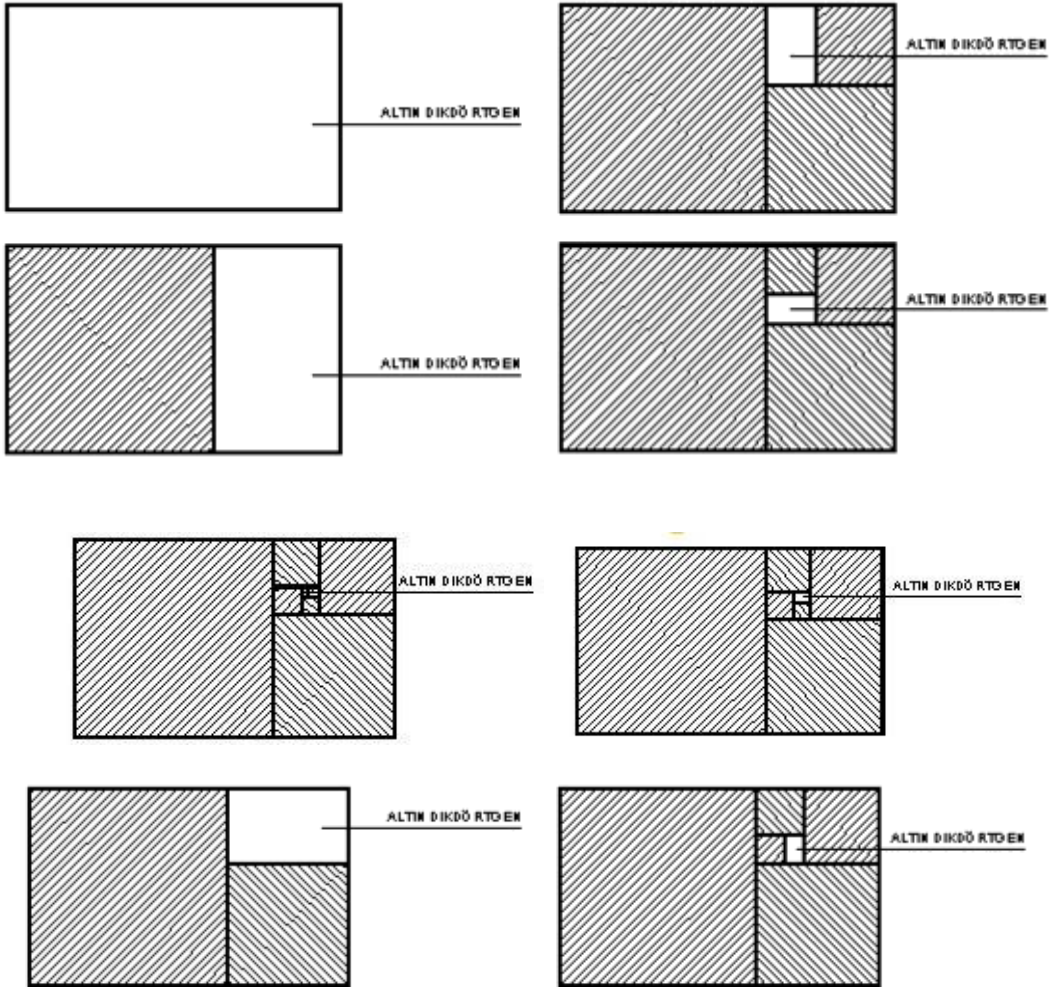
Şekil 1.3: Altın oran elde edilmesi

Dikdörtgenlerin ortak kenarının, karenin tabanını kestiği noktaya pergeli konulsun. Pergel öyle açılsın ki çizilen daire, karenin karşı köşesine değsin yani yarıçapı bir dikdörtgenin köşegeni olsun.

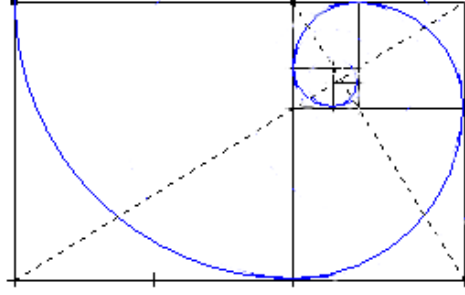
Şekil 1.7: Altın oran elde edilmesi

Artık bu dikdörtgenden her bir kare çıkarıldığında elde kalan bir altın dikdörtgen olacaktır.

Şekil 1.8: Altın dikdörtgen elde edilmesi

İçinden defalarca kareler çıkarılan bu altın dikdörtgenin karelerinin kenar uzunluklarını yarıçap alan bir çember parçası her karenin içine çizilirse bir altın spiral elde edilir. Altın spiral, birçok canlı ve cansız varlığın biçimini ve yapı taşını oluşturur. Buna örnek olarak ayçiçeği bitkisi gösterilebilir. Ayçiçeğinin çekirdekleri altın oranı takip eden bir spiral oluşturacak şekilde dizilir.

Şekil 1.2: Altın dikdörtgen elde edilmesi

➤ Oyma yapımına uygun ağaçlar

• Yumuşak dokulu ağaçlar

Çam, sedir, ladin, kavak, ihlamur gibi yumuşak dokulu ağaçlar özellikle hediyelik ve süs eşyası türünde oyma işlerinde işlenmesi kolay olduğu, kolay şekil aldığı ve çalışanı yormadığı için tercih edilir.

• Sert dokulu ağaçlar

Maun, tik, abanoz, gül, meşe, kayın, ceviz, kiraz, dişbudak, karaağaç, elma, armut gibi sert dokulu ağaçlar işlenmesi zor ancak özellikleri ve güzellikleri açısından mobilya sektöründe çok tercih edilen ağaçlardır. Özellikle oymalı mobilyalarda bu ağaçların üzerine figürler işlenir, işçiliği zor ama kalıcılığı ve gösterişi güzeldir.

Hayal gücünün, fiziki imkân ve kabiliyetlerin el verdiği ölçüde duyguları anlatmanın bir yoludur ahşap oymacılığı. Ormanda büyüyen bir ağacın kesildikten sonra bittiği düşünülen hayatı, yeniden başlar ahşap oymacılığı sanatı ile. Ahşabı işlerken ona dokunduğunuzda hissedilen sıcaklık, işlenirken çıkardığı sesler ve kokusu ile hala canlı olduğunu bile hissedilebilir.

Tabii şekil oymanın yapılabilmesi için normal oyma kalemlerinin yanı sıra küçük boyutlu oyma kalemleri ve değişik ağız yapısına sahip bıçaklar ile maket bıçaklarından faydalanılır.

Resim 1.1: Oyma kalemleri

Resim 1.2: Küçük el oyma kalemleri

Resim 1. 3: Değişik ağız yapısına sahip bıçaklar

Resim 1.4: Maket bıçakları

Tabii şekil oymada kullanılan bu el aletlerinin yapısını, özelliklerini, kullanım ve bileme şekillerini daha önceki modüllerde öğrenilmişti.

Resim 1.5: Değişik ağız yapısına sahip bıçaklar

Resim 1.6: Oyma tasviri

Resim 1.7: Oyma tasviri

Günümüzde de oymacı ustaları insan, hayvan ve meta figürlerini genelde tablo olarak çalışıyor özellikle insan figürlerini mobilya süslemeciliğinde kullanmıyor, genelde bitki figürlerinden faydalanıyorlar.

Resim 1. 8: Mohaç Savaşı (Budin Kalesi) oyma tasviri

1.2. İnsan Figürü Çizme

Bu tür oymacılık heykeltraşılığa girmektedir ve zor bir oyma tekniğidir. Bu teknikte oyma yapabilmek için yeteri kadar anatomi ve biyoloji bilgisinin yanında özel yetenekte gerektirir. İşlenecek konu doğadaki şekline uygun karakter ve canlılıkta olmalıdır. Bu nedenle üç ölçüsünde aslına uygun işlenmeli gerekli oran ve orantı hatasız olarak kurulup işlenmelidir.

Bu oymacılık çeşidi özellikle bizim toplumumuzda mobilya süslemeciliğinde pek yer almamıştır, daha ziyade heykeltıraşılıkta ve tablo şeklinde yer bulmuştur. Bu oyma çeşidinde genellikle işleme kolay olsun diye yumuşak dokulu ağaçlar tercih edilir.

Resim 1.9: İnsan figürü oyma yapımı

1.2. Oyma Yapımı

İnsan oyma yapımına oyma yapılacak ağacın seçimi ile başlanır. Mümkün olduğunca yumuşak ağaçlar seçilmelidir. Seçilen kütleyle oran ve arantıya dikkat ederek önce insan vücudunun ana hatları markalanır ve kaba şekillendirme yapılır. Sonra ayrıntılara geçilerek şekillendirmeler yapılır.

Resim 1.10: İnsan figürü oyma tasviri

Resim 1.11: İnsan figürü oyma yapımı

Resim 1.12: İnsan figürü oyma tasviri

Resim 1.13: Oyma figürleri

UYGULAMA FAALİYETİ

İnsan figürü oyma uygulaması yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Yapacağınız işe uygun figürü belirleyiniz ve uygun iş parçasını seçiniz.	➤ Seçtiğiniz figüre ve yapacağınız işe uygun iş parçası seçiniz.
➤ Markalama yerlerine göre yontma, oyma işlemini yapınız.	➤ Daima keskin alet kullanınız.

➤ Belirlediğiniz yerlere uygun ağız yapısında bıçak kullanınız.	➤ Daima dikkatli çalışınız.
➤ Çalışmanızı kontrol ederek dikkatli yapınız.	➤ Çalışma için uygun ortam sağlayınız.
➤ Zımparalama ve rötuş işlemlerini yapınız.	➤ Figürün hatlarını bozmadan zımparalama yapınız.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için Evet, kazanamadıklarınız için Hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak öğrendiklerinizi kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Oyma yapacağınız ağacı seçtiniz mi?		
2. Oyma yapacağınız figürü tespit ettiniz mi?		
3. Markalama metodunu belirlediniz mi?		
4. Uygun markalamayı yaptınız mı?		
5. Oyma kalemlerini bildiniz mi?		
6. Maket bıçaklarını hazırladınız mı?		
7. Oyma bıçaklarını hazırladınız mı?		
8. Oyma için gerekli aydınlık ortamı sağladınız mı?		
9. Figürü dikkatli bir şekilde çıkardınız mı?		
10. Zımparalama yaptınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

- Doğada sayısız canlının ve cansızın şeklinde ve yapısında bulunan orana ne ad verilir?
A) Denge
B) Orantı
C) Altın oran
D) Simetri
- Altın oranın, ondalık sistemde yazılışı aşağıdakilerden hangisidir?
A) 1,255544
B) 1,618033
C) 2,345378
D) 1,116832
- Aşağıdakilerden hangisi oyma yapımına uygun yumuşak dokulu ağaçlardan birisidir?
A) Gül
B) Şimşir
C) Kavak
D) Kestane
- Aşağıdakilerden hangisi oyma yapımına uygun sert dokulu ağaçlardan birisi değildir?
A) Sedir
B) Gül
C) Abanoz
D) Dişbudak
- Aşağıdakilerden hangisi insan figürü oyma işleminde kullandığımız aletlerden biri değildir?
A) Oyma kalemi
B) Maket bıçağı
C) Değişik ağız yapısına sahip bıçaklar
D) Oyma masası

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 2

AMAÇ

Düzgün, ölçüsünde, kurallara uygun bir şekilde hayvan figürü oyma işlemi yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Tabii şekil oyma yapan işletmelerde hayvan figürü oyma tekniklerini inceleyiniz.
- Tabii şekil oyma yapan kişi ve firmalardan katalog temin ederek inceleyiniz.
- İnternet ortamında tabii şekil oyma hakkında bilgi edininiz.

2. HAYVAN FİĞÜRÜ OYMA YAPIMI

2.1. Hayvan Figürü Çizme

Bir önceki faaliyette açıklanan oran ilkelerine bağlı kalarak ve aynı oyma kalemleri ile el aletleri kullanılarak çok değişik türde hayvan figürleri oluşturulabilir.

2.2. Oyma Yapımı

Hayvan figürü genellikle masa, koltuk, sandalye ve sehpa türü mobilyaların ayak kısımlarında oldukça fazla kullanılan bir süsleme çeşididir.

Resim 2.1: Aslan ayağı

Resim 2.2: Kartal pençesi

Bunun yanında çok değişik şekillere sahip özellikle masa ayaklarında kullanılan hayvan figürlerine rastlamak mümkündür.

Resim 2. 3: Değişik oyma figürleri

Ayrıca hediyelik eşya, süs eşyası, duvar apliği, heykel şeklinde birçok hayvan figürü işlenmiş ahşaplar mevcuttur. Kendine has özelliği olan bu eserleri oluşturmak üstün bir beceri gerektirir.

Resim 2.4: Mask

Resim 2.5: Sandalye arkağı

Resim 2. 6: Oyma kuş figürleri

Resim 2.7: Oyma fil figürü

Resim 2. 8: Oyma at figürü

Resim 2. 9: Oyma geyik figürleri

Resim 2.10: Dekupe oyma ile süslenmiş hayvan figürleri

UYGULAMA FAALİYETİ

Hayvan figürü oyma uygulaması yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Oyma yapılacak parçayı hazırlayınız.	➤ İş güvenliği kurallarına uyunuz.
➤ İş parçasını tezgâh üstü ray işkenceye bağladığımız.	➤ Çalışma ortamınızın temiz olmasına dikkat ediniz.
➤ Markalanan yerlerden şekle uygun kesim yapınız.	➤ Markalamayı dikkatli yapınız.

➤ Değişik açılarda çalışmaya devam ediniz.

➤ Keskin ve bilenmiş bıçak kullanınız.

➤ Kaba kesim bitirdiğiniz işi kontrol ediniz.

➤ İşin düzgünlüğü açısından kontrol ediniz.

➤ Aynı çalışmayı parçanın üst kısmını oluşturan kafa bölgesi için de yapınız.

➤ İşe uygun bıçak kullanınız.

➤ Parçayı döndürerek oyma işlemine devam ediniz.

➤ Daima dikkatli olunuz.

➤ Markalanan yerlerden çalışmaya devam ediniz.	➤ Gerekğinde rahat kesim için mazot kullanınız.
➤ Gerekğinde eğe ve törpüden faydalanarak şekillendirme yapınız.	➤ İşin gerektirdiği takımları kullanınız.

- Rötüş işlerinde sistire kullanınız.

- Sistirenin bilenmiş olmasını dikkat ediniz.

- Sistirenin girmediği yerlerde değişik bıçaklar kullanınız.

- Çalışma ortamınızın aydınlık olmasına dikkat ediniz.

- Gerekli yerlerde gerekli kalınlıkta zımpara kullanarak son düzeltmeleri yapınız.

- Son rötüşleri özenle yapınız.

➤ İnce(su) zımparası ile son temizliğini yapınız.

➤ İşin son aşamasında temiz olmasına dikkat ediniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için Evet, kazanamadıklarınız için Hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak öğrendiklerinizi kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Oyma yapacağınız parçayı kaba olarak ölçülendirdiniz mi?		
2. Oyma yapacağınız hayvan figürünü tespit ettiniz mi?		
3. Oyma yapacağınız hayvan figürünü için markalama metodunu belirlediniz mi?		
4. Oyma yapacağınız hayvan figürünü için uygun markalamayı yaptınız mı?		
5. Oyma kalemlerini bileدیدiniz mi?		
6. Maket bıçaklarını hazırladınız mı?		
7. Oyma bıçaklarını hazırladınız mı?		
8. Figürü dikkatli bir şekilde çıkardınız mı?		
9. Gerekli son rötuş ve zımparalama yaptınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Hayvan figürü mobilyaların en çok hangi kısmında uygulanır?
A) Kapak
B) Yan tabla
C) Taç kısmı
D) Ayak kısmı
2. Hayvan figürü oyma aşağıdaki mobilya türlerinden en çok hangisinde tercih edilir?
A) Kütüphane
B) Masa
C) Komodin
D) Büfe
3. Hayvan figürü oyma aşağıdaki hangi tür mobilyada tercih edilmez?
A) Sandalye
B) Rahle
C) Sandık
D) Sehpa
4. Mobilyalarda hayvan figürü olarak en çok kullanılan hayvan uzvu neresidir?
A) Baş kısmı
B) Gövde kısmı
C) Kanat kısmı
D) Ayak kısmı

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 3

AMAÇ

Düzgün, ölçüsünde, kurallara uygun bir şekilde nebat figürü oyma işlemi yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Tabii şekil oyma yapan işletmelerde nebat figürü oyma tekniklerini inceleyiniz.
- Tabii şekil oyma yapan kişi ve firmalardan katalog temin ederek inceleyiniz.
- İnternet ortamında tabii şekil oyma hakkında bilgi edininiz.

3. BİTKİ FİĞÜRÜ OYMA YAPIMI

3.1. Bitki Figürü Çizme

Ahşap süsleme sanatında Selçuklulardan günümüze kadar en çok uygulama alanı bulan ve hemen her mobilya süslemesinde yer alan nebat (bitki) figürü süsleme şeklidir. Bol ve zengin model çeşitliliği ile her türlü mobilyada ve süs eşyasında kullanılmıştır.

Resim 3.1: Sandık

Uygulamasında önceki modüllerde anlatılan oyma alet ve takımlarından faydalanılır. İşçiliği diğer figürlere nazaran daha karmaşık gibi gözükse de uygulamada daha kolaydır.

Resim 3.2: Katlanır sehpa da bitki motifi

3.2. Oyma Yapımı

Bitki figürü oluşturmak için öncelikle oluşturacak şeklin ağacı kaba ölçülerde kesilir ve markalama yapılır. Parça tezgâha sağlam bir şekilde bağladıktan sonra keskin ve uygun ağız yapısında oyma kalemleriyle oyma işlemini yapılır.

Resim 3.3: Bitki figürü

Resim 3.4: Bitki figürü

Resim 3. 5: Bitki figürü

Resim 3. 6: Bitki figürü

Resim 3.7: Markalama

Resim 3.8: Markalamaya göre boşaltma

Resim 3. 9: Markalamaya göre boşaltma

Resim 3.10: Dış kaba kesim

Resim 3.11: Dış ince kesim

Resim 3.12: Makinede şekillendirme

Resim 3.13: Dışını oyma kalemi ile şekillendirme

Resim 3.14: Perdah

UYGULAMA FAALİYETİ

Nebat figürü uygulaması yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ İşlenecek parçaya oyma yapılacak motifi markalayınız.	➤ Kolay şekillendirilecek bir parça seçmeye özen gösteriniz.
➤ Uygun oyma kalemleri ile çalışmaya başlayınız.	➤ Boşaltılacak kısım ile kalacak kısım sınır çizgilerini uygun bıçaklarla belirleyiniz.
➤ Mümkün olan her durumda elyaf yönüne uygun çalışınız.	➤ Daima dikkatli çalışınız.

➤ Oyma bıçaklarının uygun olmadığı durumlarda diğer bıçakları kullanınız.	➤ Temiz bir ortamda çalışınız.
➤ Çalışmaya dikkatli bir şekilde devam ediniz.	➤ Kesicilerin daima keskin ve bilenmiş olmasına dikkat ediniz.
➤ Gereken yerleri oyarak derinleştiriniz.	➤ Uygun ağız genişliğinde bıçak kullanınız.

- Fazlalıkları temizleyiniz.

- Bu işlem için uygun olan hangi kesici ise onu kullanınız.

- Çalışmanızı dikkatli bir şekilde sürdürünüz.

- Gerekli güvenlik önlemlerini alınız.

- Uygun zımpara kullanarak kenarları düzeltiniz.

- Zımparalamayı hatları bozmadan yapınız.

- Yüzeyde de gerekli yerleri zımparalayınız.

- İşinizin düzgün ve temiz çıkması için çalışma kurallarına uyunuz.

- Markalamaya göre son kontrolleri ediniz.

- Her uygulamanın sonunda yapılan işi kontrol ediniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için Evet, kazanamadıklarınız için Hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak öğrendiklerinizi kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Rahat oyma yapılabilecek ağaç malzeme seçtiniz mi?		
2. Figürü malzemeye markaladınız mı?		
3. Oyma için uygun kesici kalemleri hazırladınız mı?		
4. Oyma kalemlerini bildiniz mi?		
5. Diğer kesicileri bildiniz mi?		
6. Oyulacak yer ile kalacak yerlerin sınır çizgilerini belirlediniz mi?		
7. Kaba şekillendirmeyi yaptınız mı?		
8. Oyma işlemine devam ederek derinleştirme yaptınız mı?		
9. Gerekli yerlerde uygun zımparalama işlemini yaptınız mı?		
10. Markalamaya göre son kontrolleri yaptınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Mobilya süslemelerinde en çok kullanılan figür hangisidir?
 - A) İnsan figürü
 - B) Hayvan figürü
 - C) Nebat figürü
 - D) Meta figürü
2. Aşağıdakilerden hangisi nebat figürü oyma işleminde kullandığımız aletlerden biri değildir?
 - A) Oyma kalemi
 - B) Maket bıçağı
 - C) Değişik ağız yapısına sahip bıçaklar
 - D) Oyma masası
3. Aşağıdaki işlemlerden hangisi nebat figürü oluşturmada yaptığımız ilk işlemdir?
 - A) Şekillendirme
 - B) Markalama
 - C) Oyma
 - D) Zımparalama
4. Aşağıdaki işlemlerden hangisi nebat figürü oluşturmada yaptığımız son işlemdir?
 - A) Şekillendirme
 - B) Markalama
 - C) Oyma
 - D) Zımparalama

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ- 4

AMAÇ

Düzenli, ölçüsünde, kurallara uygun bir şekilde meta figürü oyma işlemi yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Tabii şekil oyma yapan işletmelerde meta figürü oyma tekniklerini inceleyiniz.
- Tabii şekil oyma yapan kişi ve firmalardan katalog temin ederek inceleyiniz.
- İnternet ortamında tabii şekil oyma hakkında bilgi edininiz.

4. META FİĞÜRÜ OYMA YAPIMI

4.1. Meta Figürü Çizme

Meta, mal, öteberi anlamında bir kelimedir. Meta figürü oyma ise değişik motiflerin birlikte kullanılarak oyma yapılması demektir. Farklı motiflerle birlikte bir insan ya da bir canlının uyum içerisinde oyulması ve bir ürünün ortaya çıkarılmasıdır. Bir geometrik şekil, bir bitkisel motif ve bir hayvan figürü birlikte uyum içinde kullanılırsa beğenilen bir ürün ortaya çıkarılır. Alçak yüzey ya da derin yüzey oyma tekniklerinden her hangi uygulanabilir.

Resim 4.1: Değişik meta figürleri

4.2.Oyma Yapımı

Meta figürü oyma yapımı için iş parçasına göre belirlenen motif daha önce anlatılan markalama yöntemlerinden biriyle iş parçası üzerine markalanır. İşe uygun bıçaklar belirlenir ve anlatılan yöntemlerden birine göre oyma işlemine geçilir.

Ahşap oyma sanatının tüm inceliklerini ortaya çıkarır ve hemen her türlü eşya ve mobilyada en çok tercih edilen yöntemdir.

Resim 4.2: Meta figürü uygulanmış işler

Resim 4.3: Meta figürü uygulanmış sehpa takımı

Resim 4. 4: Meta figürü uygulanmış mücevherlik

Ayrıca hediyelik eşya, süs eşyası, duvar apliği, heykel şeklinde birçok yerde beğenilen ürünlerin üretiminde de uygulama alanı bulur.

Resim 4.5: Kartal başlı oyma taç ve Osmanlı tuğrasında meta figürü

Resim 4.7: Orta masasında meta figürü

Resim 4.11: Rahle, telefonluk ve kaligrafik oymada meta figürü

UYGULAMA FAALİYETİ

Meta figürü oyma uygulaması yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Oyma yapılacak parçayı kaba olarak kesiniz.	➤ İş güvenliği kurallarına uyunuz.
➤ Belirlediğiniz parçaya markalama yaparak oyma işlemine geçiniz.	➤ Çalışırken daima dikkatli olunuz.
➤ İş parçasını tezgâha bağlayınız .	➤ Bu işlemi işkence ile yapabilirsiniz.

➤ Markalanan yerlerden şekle uygun kesim yapınız.	➤ Oyma bıçaklarının bilenmiş olmasına özen gösteriniz.
➤ Değişik açılarda çalışmaya devam ediniz.	➤ Keskin ve bilenmiş bıçak kullanınız.

➤ Kaba olarak şekillendirdiğiniz kısmı kontrol ediniz.

➤ Düzeltilemeyecek hataları yapmaktan kaçınınız.

➤ Kaba şekillendirdiğiniz yerlerde ayrıntılı oyma işlemlerini yapınız.

➤ Oyma yönüne göre konumunuzu değiştiriniz.

➤ Mümkün olan her durumda elyaf yönünde çalışınız.

➤ Sert ağaçlarla çalışırken rahat kesim yapabilmek için çalışılan yere mazot sürerek yumuşamasını sağlayınız.

➤ Gerektiğinde eğe ve trpden faydalanarak şekillendirme yapınız.	➤ İşin gerektirdiği takımları kullanınız.
➤ Rtuş işlerinde sistire ve zımpara kullanınız.	➤ Sistirenin bilenmiş olmasını dikkat ediniz.
➤ Sistirenin girmediği yerlerde değişik bıçaklar kullanınız.	➤ Çalışma ortamınızın aydınlık olmasına dikkat ediniz.

➤ Elde edilen iş parçasını yerine montaj yapınız.

➤ Montaj için uygun konstrüksiyonu kullanınız.

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak öğrendiklerinizi kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Oyma yapacağınız malzemeyi seçtiniz mi?		
2. Figürün yapacağınız deseni seçtiniz mi?		
3. Markalama metodunu belirlediniz mi?		
4. Uygun markalamayı yaptınız mı?		
5. Oyma kalemlerini bildiniz mi?		
6. Maket bıçaklarını hazırladınız mı?		
7. Oyma işlemi hatlarını kaba olarak belirlediniz mi?		
8. Kaba olarak şekillendirdiğiniz yerlerde gerekli derinlik oymasını yaptınız mı?		
9. Kaba olarak şekillendirdiğiniz yerlerde ayrıntılı oyma işlemini tamamladınız mı?		
10. Son rötuş ve zımparalama yaptınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Oyma kalemleri ve el aletlerini kullanarak çok değişik türde meta figürleri oluşturulabilir.
2. () Meta figürü oyma işlerinde de dekupe oyma makinelerinden gerektiğinde faydalanılabilir.
3. () Meta figürlerini çıkarmada sadece sert dokulu ağaçlar kullanılmalıdır.
4. () Meta figürlerini çıkartmada markalamaya gerek yoktur.
5. () Meta figürlerini çıkarmada sadece yumuşak dokulu ağaçlar kullanılmalıdır

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadıklarınız için **Hayır** kutucuklarına (X) işareti koyarak öğrendiklerinizi kontrol ediniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
İnsan figürü oyma ile ilgili ölçütler		
1. İnsan figürü oymaya uygun malzemeyi seçtiniz mi?		
2. İnsan figürü oymak için figürü belirlediniz mi?		
3. İnsan figürü oymak için figürü markaladınız mı?		
4. Markalamaya göre kaba şekillendirme yaptınız mı?		
5. Kaba şekillendirme yaptığınız yerlerde oyma işlemlerini yaptınız mı?		
Hayvan figürü oyma ile ilgili ölçütler		
1. Hayvan figürü oymaya uygun malzemeyi seçtiniz mi?		
2. Hayvan figürü oymak için figürü belirlediniz mi?		
3. Hayvan figürü oymak için figürü markaladınız mı?		
4. Markalamaya göre kaba şekillendirme yaptınız mı?		
5. Kaba şekillendirme yaptığınız yerlerde oyma işlemlerini yaptınız mı?		
Bitki figürü oyma ile ilgili ölçütler		
1. Bitki figürü oymaya uygun malzemeyi seçtiniz mi?		
2. Bitki figürü oymak için figürü belirlediniz mi?		
3. Bitki figürü oymak için figürü markaladınız mı?		
4. Markalamaya göre kaba şekillendirme yaptınız mı?		
5. Kaba şekillendirme yaptığınız yerlerde oyma işlemlerini yaptınız mı?		
Meta figürü oyma ile ilgili ölçütler		
1. Meta figürü oymaya uygun malzemeyi seçtiniz mi?		
2. Meta figürü oymak için figürü belirlediniz mi?		
3. Meta figürü oymak için figürü markaladınız mı?		
4. Markalamaya göre kaba şekillendirme yaptınız mı?		
5. Kaba şekillendirme yaptığınız yerlerde oyma işlemlerini yaptınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetlerini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	C
2	B
3	C
4	A
5	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	B
3	B
4	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-3'ÜN CEVAP ANAHTARI

1	C
2	D
3	B
4	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-4'ÜN CEVAP ANAHTARI

1	DOĞRU
2	DOĞRU
3	YANLIŞ
4	YANLIŞ
5	YANLIŞ

KAYNAKÇA

- ASARCIKLI Mehmet, Keskin ASARCIKLI, **Ahşap Süsleme Teknikleri**, Gazi Kitap Evi, Ankara, 2002.
- BAŞACAR Tuncer, Rahmi ARAS, Abdullah SÖNMEZ, **Ahşap Kakma ve Süsleme Motifleri**, Yüksek Teknik Öğretmen Okulu Matbaası, Ankara, 1982.